ÇUKUROVA ARAŞTIRMALARI

E-ISSN: 2458-7559

Araştırma Makalesi/Research Article

DOI Number: <http://dx.doi.org/10.29228/cukar.52095>

Veysikarani, D., Koşar Taş, Ç. ve Örk Özel, S. (2021). Covid-19 sürecinde Çukurova Üniversitesi öğrencilerinin uzaktan eğitime yönelik memnuniyet algılarının değerlendirilmesi. *Çukurova Araştırmaları*, 7(3), 277-295.

CİLT 7, SAYI 3, KIŞ 2021, s. 277-295

COVID-19 SÜRECİNDE ÇUKUROVA ÜNİVERSİTESİ ÖĞRENCİLERİNİN UZAKTAN EĞİTİME YÖNELİK MEMNUNİYET ALGILARININ DEĞERLENDİRİLMESİ¹²

Dilek VEYSİKARANI³

Çiğdem KOŞAR TAŞ⁴

Sibel ÖRK ÖZEL⁵

Öz

2019 yılı Aralık ayının sonlarında ilk kez görülen ve 2020 yılının Ocak ayında tanımlanan Covid-19 virüsüne ait ülkemizde tespit edilen ilk vaka 11 Mart 2020 tarihinde açıklanmış ve bu durumdan ötürü acil önlemler alınmaya başlanmıştır. Salgın tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde eğitim dahil pek çok alanda önemli etkilere sebebiyet veren radikal kararlar alınmasına neden olmuştur. 18 Mart 2020 tarihinde Yükseköğretim Kurulu (YÖK) başkanı Prof. Dr. Yekta Saraç üniversitelerde 23 Mart gününden itibaren dijital imkânlar ile uzaktan eğitime geçileceğini duyurmuştur. Buradan hareketle bu çalışma kapsamında, Covid-19 sürecinde Çukurova Üniversitesinde uygulanmakta olan uzaktan eğitim programına ilişkin öğrencilerin memnuniyetlerini değerlendirmek amacıyla cinsiyet, yaş, gelir vb. demografik bilgileri belirlemek için Kişisel Bilgi Formu ve uzaktan eğitime yönelik memnuniyeti değerlendirmek için ise Memnuniyet Ölçeği kullanılmıştır. Yapılan çalışmaya, Çukurova Üniversitesinde farklı bölümlerde okuyan 241 öğrenci gönüllü olarak katılmıştır. Memnuniyet ölçeğinden elde edilen bulgulara öncelikle faktör analizi uygulanmış, faktör analizi sonucunda 21 değişken 3 faktöre indirgenmiştir. Ardından demografik değişkenlerin uzaktan eğitim memnuniyet algısı üzerinde bir etkisinin olup olmadığını incelemek amacıyla yapılan analizlerde bağımsız örneklem t testi ve ANOVA yöntemlerinden faydalanılmıştır. Elde edilen sonuçlara göre cinsiyet,

¹ Bu çalışmada; "2020 TR Dizin Dergi Değerlendirme Kriterleri"nin 8. maddesinde belirtilen araştırma ve yayın etiğine uyulmuştur.

² Bu çalışmaya ait etik kurul onayı 26.05.2021 tarih ve E-74009925-604.01.02-111114 sayısı ile Çukurova Üniversitesi Sosyal ve Beşerî Bilimler Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu'ndan alınmıştır.

³ Arş. Gör., Çukurova Üniversitesi, Ekonometri Bölümü, dilek.veysikarani@gmail.com, <http://orcid.org/0000-0001-8071-0720>

⁴ Arş. Gör. Dr., Çukurova Üniversitesi, Ekonometri Bölümü, ckosar@cu.edu.tr , <http://orcid.org/0000-0001-8996-3556>

⁵ Arş. Gör. Dr., Çukurova Üniversitesi, Ekonometri Bölümü, sork@cu.edu.tr, <http://orcid.org/0000-0002-7030-3512>

Article Info/ Makale Bilgisi

Received/Geliş: 13.07.2021

Accepted/Kabul: 10.08.2021

Published/Yayın: 21.12.2021

herhangi bir işte çalışanlar için kendisinin gelir durumu, evde bulunan bilgisayar sayısı, okuyan kardeş sayısı, uzaktan eğitime bağlanılan cihaz türü veya türleri değişkenlerinin katılımcıların uzaktan eğitime yönelik memnuniyetleri üzerinde herhangi bir etkisi olmadığı gözlemlenmiştir. Bununla birlikte evde internet bağlantısının olup olmaması durumunun, herhangi bir işte çalışıyor olma durumunun ve katılımcının kendine ait odasının bulunup bulunmaması durumunun ise memnuniyet üzerine etkisi olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Covid-19, memnuniyet, uzaktan eğitim, üniversite

EVALUATION OF SATISFACTION PERCEPTIONS OF ÇUKUROVA UNIVERSITY STUDENTS REGARDING DISTANCE EDUCATION DURING THE COVID-19 PROCESS

Abstract

The first case of the Covid-19 virus, which was seen for the first time in late December 2019 and was identified in January 2020, was announced in our country on March 11, 2020, and urgent precautions were started to be taken. As in the whole world, the epidemic has caused radical decisions to be taken in our country, which had significant effects in many fields, including education. On March 18, 2020, Prof. Dr. Saraç announced that universities will switch to distance education on March 23. From this point of view, Personal Information Form is used to determine demographic information such as gender, age, income and the Satisfaction Scale is used to evaluate satisfaction with distance education to evaluate the satisfaction of students regarding the distance education program implemented at Çukurova University during the Covid-19 process. 241 students studying at different departments at Çukurova University voluntarily participated in this study. Firstly, factor analysis is applied to the findings obtained from the satisfaction scale, and as a result of factor analysis, 21 variables are reduced to 3 factors. Then, t-test and ANOVA are used in the analyzes to examine whether demographic variables affect the perception of satisfaction with distance education. According to the results obtained, it is observed that gender, income status for those working in any job, the number of computers, the number of siblings studying, the type of devices connected to distance education variables have not any effect on the satisfaction of the participants towards distance education. However, it is concluded that whether there is an internet connection at home, the status of working at any job, and whether the participant has his/her own room influence satisfaction.

Keywords: Covid-19, satisfaction, distance education, university

GİRİŞ

Covid-19 yani yeni koronavirüs hastalığı ilk olarak Çin Halk Cumhuriyeti'nin Vuhan eyaletinde 2019 yılı Aralık ayının sonlarında ateş, öksürük, nefes darlığı gibi solunum yolu belirtileri ile hastanelere başvuran bir grup hastada yapılan incelemeler sonucunda 2020 yılının Ocak ayında tanımlanmış olan bir virüstür. Başlangıçta virüs salgını bu bölgedeki deniz ürünleri ve hayvan pazarında bulunan kişilerde tespit edilmiş, daha sonra insanlar arasında bulaşarak Vuhan başta olmak üzere Hubei eyaletindeki diğer kentlere ve Çin'in diğer eyaletlerine ardından da hızlıca diğer ülkelere yayılmıştır. Bu virüs, hasta kişilerin hapsiştirilmesi ve öksürmesi sonucu bulundukları ortama saçılan damlacıkları soluma ya da bu damlacıkların bulaştığı yüzeylere dokunma sonucunda diğer kişilere bulaşmaktadır. 60 yaş üzeri kişiler, kalp hastalığı, diyabet, hipertansiyon, kanser gibi ciddi kronik rahatsızlığı olanlar ve sağlık çalışanları hastalıktan en çok etkilenen kişilerdir (T.C. Sağlık Bakanlığı, 2020).

Ülkemizde tespit edilen ilk vakanın 11 Mart 2020 tarihinde açıklanmasının hemen ardından salgının görüldüğü diğer ülkelerde olduğu gibi ülkemizde de acil önlemler alınmaya başlanmıştır. Türkiye'de koronavirüs kaynaklı ilk ölüm 15 Mart 2020 tarihinde görülmüş olup 6

Temmuz 2021 tarihi itibarıyla bu hastalıktan dolayı enfekte olmuş 5.454.763 adet hasta olduğu, bu hastaların 684 tanesinin yoğun bakımda tedavi görmekte olduğu belirtilmiştir. Ayrıca iyileşen hasta sayısının şimdiye kadar 5.324.111 olduğu, ölen hasta sayısının ise 49.996 olduğu ilan edilmiştir (Wikipedia, 2021).

Salgın tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de sosyal, siyasi, iktisadi, idari, ekonomik, dini, askeri ve kültürel alanlarda pek çok önemli etkilere ve sonuçlara neden olan radikal kararlar alınmasına sebep olmuştur. Diyanet İşleri Başkanlığı camilerde cemaatle kılınan tüm namazlara ara verildiğini duyurmuştur. Tüm kafe ve restoranlar, alışveriş merkezleri, oteller, kuaförler, düğün salonları bir sonraki açıklamaya kadar kapatılmıştır. Tüm futbol ligleri ertelenmiş ve bütün spor müsabakaları geçici süreliğine iptal edilmiştir. Cezaevlerinde salgının hızla sıçraması ve kamu düzeninin bozulması riskine karşın yaklaşık 90 bin mahkûm tahliye edilmiştir. Tüm mahkemelerde bazı davalar hariç bütün duruşmalar 15 Haziran tarihine kadar durdurulmuştur. Bütün uçuşlar bir sonraki açıklamaya kadar durdurulmuş, şehirlerarası seyahatler ise valilik izinlerine tabii tutulmuştur. İlkokul, ortaokul ve liselerde eğitim-öğretim askıya alınmış ve tüm üniversitelerde 13 Mart 2020 tarihi itibarıyla bahar dönemi dersleri iptal edilerek sınavlar ertelenmiştir (Wikipedia, 2021).

Eğitimde bu kararın alınmasının ardından üniversiteler acilen uzaktan eğitime geçiş yapabilmek için çalışmalarda bulunmuş ve salgın dayanışma kurulları oluşturmuşlardır. 18 Mart 2020 tarihinde Yükseköğretim Kurulu (YÖK) başkanı Prof. Dr. Yekta Saraç üniversitelerde 23 Mart gününden itibaren dijital imkânlar ile uzaktan eğitime geçileceğini duyurmuştur. Bu süreçte isteyen öğrencilere kayıt dondurma veya erteleme hakkı tanınmıştır. Derslerin, üniversitelerin uzaktan eğitim olanakları düşünülerek senkron (eş zamanlı) veya asenkron (yarı zamanlı) olarak işlenebileceği ifade edilmiştir. Staj zorunluluğu bulunan bölümlerde stajların da farklı telafi yöntemleri ile yapılabilmesi hususunda üniversitelere yetki verilerek öğrenciler için tüm mağduriyetlerin önlenmesi amacıyla kolaylık tanınmıştır. Uzaktan eğitim, YÖK ve üniversiteler iş birliği ile halen devam ettirilmektedir (YÖK, 2020a).

Uzaktan eğitim, yaklaşık üç asır öncesine dayanan disiplinler arası bir alan olup dünyada ilk uzaktan eğitim uygulaması Türkiye Cumhuriyeti kuruluşundan iki asır öncesine dayanmaktadır. Türkiye’de 1960’lı yıllara kadar kavramsal olarak tartışılan uzaktan eğitim için 1970’li yıllardan sonra orta eğitim seviyesinde çalışmalar yapılmıştır. 1980 yılından sonra bu çalışmalar ve uygulamalar Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi’nin kurulması ile yükseköğretim boyutunda da gerçekleşmeye başlanmıştır. Büyük öğrenci gruplarına ulaşması ile yükseköğretimde uzaktan eğitim beğenilen ve ilgi gören bir eğitim olmuştur. 1990’lı yılların sonundan itibaren teknolojinin gelişmesiyle birlikte uzaktan eğitimle ilgili eğitim fırsatları artmıştır (Bozkurt, 2017, s. 86).

Özellikle lisans eğitimi açısından yeni bir kavram olan uzaktan eğitim ülkemizde pek çok üniversitede lisansüstü eğitim için yıllardır uygulanmaktadır. Uzaktan eğitim ile lisansüstü eğitim veren üniversiteler için senkron olarak bu sürece adapte olmak hızla gerçekleşmiş ancak uzaktan eğitim imkanları henüz olmayan üniversiteler ise genellikle asenkron uygulamayı tercih etmiştir. Özellikle senkron olarak uzaktan eğitim gerçekleştirecek üniversitelerimiz için ders verecek olan öğretim elemanlarına bilgi işlem daireleri aracılığıyla eğitimler verilmiş ve öğrenciler için de çeşitli bilgilendirmeler yapılmıştır. Bazı üniversitelerimiz maddi imkânı yetersiz olup uzaktan eğitimi gerçekleştirmek için herhangi bir teknolojik aygıtı olmayan öğrencilere bu konuda destek sağlamıştır. Ara sınav ve dönem sonu sınavlarında isteyen öğrencilere üniversitenin bilgisayarlarını kullanabilme imkânı verilmiştir. Ders veren öğretim elemanlarına ara sınav ve dönem sonu sınavlarını ödev veya sınav olarak yapabilme seçenekleri sunulmuştur.

Son on yıldır YÖK'ün farklı yönetmelik ve yönergeler aracılığıyla örgün programlardaki derslerin %30'unu uzaktan eğitim ile gerçekleştirmeye izin vermesi ve üniversitelerin bu konudaki deneyimleri Covid-19 salgınının zorunlu kıldığı uzaktan eğitim için hazırlıksız yakalanmamasını sağlamıştır (Karadağ ve Yücel, 2020, s. 182).

Yaşanan bu süreçte eğitimde dijitalleşmeye gidilmesi farklı birçok fırsatı da beraberinde getirmektedir. Bu fırsatların olumlu katkılar olarak gerçekleşmesi ancak ders vermekte olan öğretim elemanlarının dijitalleşmeye hakimiyetine bağlıdır. Bu hususta yapılan yatırımlar sayesinde teknolojik altyapılar gelişim göstermiş ve dijitalleşme ile ilgili verilen eğitimler ile ders veren öğretim elemanları gelişim kat etmiştir. Bu pozitif gelişmelerin eğitim-öğretim sürecinde yaygınlaşması ile son dönemlerde gerçekleştirilen farklı yatırımlarla sınıf ve okulların teknolojiye yönelik altyapılarında, farklı eğitimlerle de öğretim elemanlarının teknoloji alanındaki beceri ve bilgilerinde olumlu gelişmelerin yaşandığı görülmektedir. Bahse konu olumlu gelişmelerin eğitim ve öğretime yönelik süreçlerin tamamına yayılarak Covid-19 sürecinde uzaktan eğitim devam ettiği müddetçe yükseköğretimde kalite artışının süreklilik kazanacağı aşıkardır (Buluk ve Eşitti, 2020, s. 288).

Elbette normalde örgün eğitim alan ve kampüs hayatının içinde bulunan öğrencilerin birkaç hafta içerisinde ani bir şekilde uzaktan eğitime geçmesi öğrenci ve öğretim elemanı arasında iletişimin nasıl kurulacağı, eğitimin ne derecede verimli olacağı, erişilebilirlik, yalnızlık gibi düşünceler nedeni ile kimi öğrenciler korku yaşayabilmektedir. Bunun tam aksine bazı öğrenciler ise mekândan ve zamandan bağımsız olma düşüncesi ile mutluluk da duyabilir. Bazı öğrenciler ise henüz üniversite hayatına başlamış ve ilk üniversite dönemlerine uzaktan eğitim ile başlamış veya başlayacak olup merak içerisinde olabilirler.

Mevcut çalışmada farklı düşünceler ile Covid-19 pandemisi nedeniyle bir zorunluluk olarak uzaktan eğitim sürecine dâhil olan üniversite öğrencilerinin süreçle alakalı memnuniyetleri araştırılmıştır. Yapılan bu çalışmanın, Covid-19 pandemisinin ve buna bağlı olarak gerçekleştirilen uzaktan eğitimin devam etmesi durumunda öğrencilerin uzaktan eğitimde memnun olmadıkları noktaların belirlenmesine ve bunun sonucunda birtakım eğitim politikalarının geliştirilmesine aracı olabileceği düşünülmektedir. Bu noktadan hareketle Covid-19 pandemisi sürecinde uzaktan eğitim ile eğitim hayatını devam ettiren Çukurova Üniversitesi öğrencilerinin bu husustaki memnuniyet düzeylerinin nasıl olduğunu incelemek amacıyla bir anket çalışması yapılmıştır. Anket çalışması neticesinde elde edilen veri seti faktör analizine tabi tutulmuştur. Ardından veri setine ait demografik değişkenlerin grupları bakımından faktör analizi ile elde edilen faktörler bazında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olup olmadığını belirlemek için bağımsız örneklem t testi ve tek yönlü varyans analizi (ANOVA) kullanılmıştır.

Mevcut çalışma toplamda dört bölümden oluşmaktadır. Giriş bölümünü takip eden ikinci bölüm literatür kısmı olup bu bölümde benzer çalışmalardan bahsedilmiştir. Ardından gelen üçüncü bölüm materyal ve metot kısmı olup bu bölümde çalışmada kullanılan yöntemler ifade edilmiş, çalışmada kullanılan veri seti ve veri toplama aracı belirtilmiştir. Dördüncü bölümde analizlerden elde edilen bulgular özetlenmiş ve son bölüm olan tartışma ve sonuç bölümünde ise ele alınan konu ile ilgili yapılan analizler neticesinde elde edilen bulguların bir değerlendirilmesi yapılarak sonuçlar tartışılmıştır.

Literatür İncelemesi

Covid-19 pandemisinin 2019 yılının sonunda aniden ortaya çıkmasıyla tüm dünyada uzaktan eğitim bir zorunluluk haline gelmiştir. Mevcut çalışmada da üniversite öğrencilerinin bu zorunlu durumdan memnun olup olmadığı tespit edilmeye çalışılacaktır. Pandemi durumu söz konusu değil iken uzaktan eğitime yönelik öğrenci memnuniyetinin araştırılması amacıyla yapılan çalışmalar incelendiğinde farklı örneklem gruplarına, farklı öğrenim düzeylerine ve farklı derslere yönelik yapılmış pek çok çalışma olduğu görülmektedir. Bu çalışmaların her biri farklı

örneklem gruplarının uzaktan eğitim algılarının belirlenmesi açısından oldukça önemlidir. Ayrıca Covid-19'un patlak vermesiyle birlikte çok fazla olmasa da uzaktan eğitime yönelik öğrenci memnuniyetini yordamak amacıyla yapılan çalışmalar olduğu da tespit edilmiştir. Bu bölümde uzaktan eğitime yönelik öğrenci memnuniyetinin belirlenmesi amacıyla Covid-19 pandemisi sürecinde, üniversite öğrencilerinin uzaktan eğitime ilişkin görüş ve memnuniyetlerinin değerlendirilmesi amacıyla yapılan ulusal ve uluslararası çalışmaların bir özeti sunulmuştur.

Abbasi, Ahmed, Sajjad vd. (2020) 1255 katılımcı üzerinden yürüttükleri çalışmada Covid-19 pandemisi sürecinde sağlık bilimleri öğrencilerinin internet tabanlı eğitime bakış açılarını ve memnuniyetlerini değerlendirmeyi amaçlamışlardır. Elde edilen sonuçlara göre e-öğrenme memnuniyet düzeyinin gelişmekte olan ülkelere kıyasla gelişmiş ülkelerde daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Buluk ve Eşitti (2020) Covid-19 sürecinde internet tabanlı uzaktan eğitim yönteminin turizm öğrencileri tarafından değerlendirilmesini amaçladıkları çalışmada Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Turizm fakültesi lisans öğrencilerine bir anket uygulamışlardır. Araştırmanın sonucunda özellikle erkek öğrencilerin uzaktan eğitime yönelik memnuniyetlerinin daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca sürdürülen destek hizmetlerinin, uzaktan eğitim değerlendirme sisteminin, öğrenme koşullarının ve öğrencilerin kişisel uygunluklarının uzaktan eğitim memnuniyeti üzerinde etkili olduğu tespit edilmiştir.

Demirtaş, Ayyıldız, Ayyıldız ve Kuş (2020) İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesi'nde eğitim gören 217 tıp fakültesi öğrencisi ile gerçekleştirdikleri çalışmada Covid-19 süresince yürütülen uzaktan tıp eğitiminin öğrenciler üzerindeki etkilerini araştırmışlardır. Çalışmanın sonucunda öğrencilerin genel olarak yöntemi onayladıkları ancak öğretici ve teknik kaynaklı eksikliklere bağlı olarak memnuniyetsizliklerinin olduğu da tespit edilmiştir.

Dinh ve Nguyen (2020) Covid-19 salgını sırasında Vietnamlı sosyal hizmet öğrencilerinin çevrimiçi derslere yönelik anlık memnuniyet düzeylerini değerlendirmeyi amaçlamışlardır. Çalışma, Vietnam'da ulusal bir üniversitede öğrenim gören toplam 186 lisans düzeyinde sosyal hizmet öğrencisi üzerinden yürütülmüştür. Çalışmanın sonucunda ele alınan tüm kriterlere göre öğrencilerin yüz yüze öğretimden memnuniyet düzeyi, çevrimiçi öğretimden önemli ölçüde daha yüksek çıkmıştır.

Gürler, Uslu ve Daştan (2020) çalışmalarında Koronavirüs pandemisi döneminde uzaktan eğitimin öğrenci perspektifinden değerlendirilmesini amaçlamışlardır. Bu doğrultuda bir devlet üniversitesinin farklı fakülte ve meslek yüksekokullarında (MYO) öğrenim gören 2371 öğrenciye bir anket uygulanmış ve öğrencilerin uzaktan eğitim sistemine yönelik memnuniyet düzeyleri değerlendirilmiştir. Elde edilen sonuçlar incelendiğinde MYO öğrencilerinin fakülte öğrencilerine göre uzaktan eğitime yönelik memnuniyetlerinin daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Karadağ ve Yücel (2020) yapmış oldukları çalışmada Covid-19 pandemisi döneminde Türkiye'deki üniversitelerde öğrenim gören lisans öğrencilerinin uzaktan eğitime yönelik memnuniyetlerini değerlendirmişlerdir. Araştırmanın örneklemini 163 üniversitede öğrenim gören 17.939 lisans öğrencisi oluşturmaktadır. Araştırmanın sonuçlarına göre öğrencilerin uzaktan eğitimde en çok memnun olduğu alan "yükseköğretim kurulu memnuniyeti"; en az memnun olduğu alanlar ise "üniversite ve fakülte yönetimi memnuniyeti" ve "dijital içerik/öğretim materyali memnuniyeti" olarak elde edilmiştir.

Keskin ve Özer Kaya (2020) çalışmalarında Covid-19 sürecinde öğrencilerin web tabanlı uzaktan eğitime ilişkin geri bildirimlerini değerlendirmeyi amaçlamışlardır. Bu amaçla 2019-2020 bahar döneminde lisans/lisansüstü öğrenimine uzaktan eğitimle devam eden 652 üniversite öğrencisine bir anket uygulanmıştır. Çalışmanın sonucunda öğrencilerin %84,4'ünün web

tabanlı uzaktan eğitimi yüz yüze eğitim kadar etkili bulmadıkları belirtilmiştir. Ayrıca öğrencilerin, öğretim elemanlarıyla rahatça iletişim kuramadıkları, öğrenilenlerin çabuk unutulduğu ve eğitim sırasında teknik sorunların yaşandığını bildirilmiştir.

Malkawi, Bawaneh ve Bawa'aneh (2021) çalışmalarında United Arab Emirates Üniversitesi'ndeki lisans öğrencilerinin Covid-19 koşullarında e-öğrenme ve sanal derslere yönelik memnuniyet düzeylerini ve tutumlarını öğrencilerin cinsiyeti, eğitim düzeyi, yerleşim yeri, kolejleri ve not ortalamaları şeklindeki beş demografik bağımsız değişkeni göz önünde bulundurarak araştırmayı amaçlamışlardır. Elde edilen sonuçlar, eğitim düzeyi bağımsız değişkeni için öğrencilerin memnuniyet düzeyleri, e-öğrenme ve sanal derslere yönelik tutumlarında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğunu göstermektedir.

Serçemeli ve Kurnaz (2020) Koronavirüs pandemisi sürecinde lisans öğrencilerinin uzaktan eğitim sistemine bakış açılarını ve uzaktan eğitimle sürdürülen muhasebe derslerine yönelik görüşlerinin belirlenmesi amacıyla yaptıkları çalışmayı Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Sağlık Yönetimi bölümünde okuyan 254 öğrenci üzerinden yürütmüşlerdir. Yapılan araştırmanın sonucunda öğrencilerin uzaktan eğitimi çok fazla benimsemedikleri sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca araştırmanın sonucunda muhasebe dersinin uzaktan eğitimle yürütülmesi konusunda olumlu ve olumsuz noktalar tespit edilmiştir. Buna göre ders kayıtlarının tekrar izlenebilmesi, zaman tasarrufu sağlaması ve esnek eğitim olanakları öğrencileri memnun ederken, internete ve eğitmene ulaşamama ve sosyal yalıtım açısından memnun olunmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Umuzdaş ve Baş (2020) Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Devlet Konservatuvarı'nda öğrenim gören öğrencilerin Covid-19 salgını sürecinde uzaktan eğitim ile ilgili algılarının araştırılması amacıyla yapmış oldukları çalışmada öğrencilerin uzaktan eğitimle birlikte teknolojik deneyim kazandığı sonucuna ulaşılmıştır. Aynı zamanda bu süreçte motivasyon kaybı yaşadıkları da ifade edilmiştir.

Yolcu (2020) Doğu Anadolu'da yer alan bir üniversitenin Eğitim Fakültesi Sınıf Öğretmenliği bölümünde eğitim gören öğrencilerin Covid-19 salgınında üniversitelerde zorunlu olarak yürütülen uzaktan eğitime yönelik deneyimlerini araştırmıştır. Araştırmada öğrencilere bir anket uygulanmış ve betimsel analiz yöntemleri kullanılarak veriler analiz edilmiştir. Çalışmanın sonucunda öğrencilerin büyük çoğunluğunun eğitimlerinin yetersiz kalacağı korkusuna kapıldıkları tespit edilmiştir. Bununla birlikte öğrenciler, derslerin tekrar izlenebilmesi ve rahat bir ortamda takip edilmesi açısından uzaktan eğitimden memnun olduklarını belirtmişlerdir.

Çelik Eren, Korkmaz, Öz Yıldırım ve Aydın Avcı (2021) Koronavirüs sürecinde hemşirelik öğrencilerinin internet tabanlı uzaktan eğitime karşı tutum ve memnuniyetlerinin incelenmesi amacıyla bir araştırma yapmışlardır. Analiz, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Hemşirelik Bölümü'nde okuyan 416 hemşirelik öğrencisi ile gerçekleştirilmiştir. Analiz sonucunda uzaktan eğitime ilişkin olumlu tutumlarının artmasıyla doğru orantılı olarak uzaktan eğitime yönelik memnuniyetlerinin de arttığı tespit edilmiştir.

Gopal, Singh ve Aggarwal (2021) çalışmalarında Covid-19 pandemi döneminde öğrencilerin çevrimiçi derslere ilişkin memnuniyetlerini ve performanslarını etkileyen faktörleri belirlemeyi amaçlamışlardır. Bu amaçla Hindistan'da yer alan üniversitelerde işletme yönetimi veya otel yönetimi dersleri alan 544 katılımcıya çevrimiçi anket uygulanmıştır. Sonuçlar, çalışmada kullanılan dört bağımsız faktörün (eğitmenin kalitesi, ders tasarımı, hızlı geri bildirim ve öğrencilerin beklentisi) öğrencilerin memnuniyetini olumlu yönde etkilediğini göstermiştir.

Oducado ve Estoque (2021) Covid-19 pandemisi sürecinde lisans hemşirelik öğrencilerinin çevrimiçi öğrenmeye yönelik stres, memnuniyet ve akademik performanslarını belirlemeyi amaçlamışlardır. Araştırmanın katılımcıları Filipinler'deki bir hemşirelik okulunun ikinci sınıf

hemşirelik öğrencilerinden oluşmaktadır. Elde edilen sonuçlara göre stres, lisans hemşirelik öğrencilerinin memnuniyetini ve akademik performansını olumsuz yönde etkilemektedir.

Suryani ve Sugianingrat (2021) Bali, Endonezya’da Covid-19 pandemisi süresince öğrenim gören üniversite öğrencilerinin internet tabanlı eğitime yönelik memnuniyetlerinin değerlendirilmesini amaçlamışlardır. Bu amaçla Bali’deki iki özel üniversitede öğrenim gören 257 öğrenciye bir anket uygulanmıştır. Yapılan analiz neticesinde öğrencinin e-öğrenme tutumu ve e-öğrenme kalitesinin öğrenci e-öğrenme memnuniyeti üzerinde anlamlı pozitif bir etkisinin olduğu tespit edilmiştir.

Tuğay (2021) Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesinin farklı bölümlerinde öğrenim gören ve 2019-2020 bahar döneminde herhangi bir muhasebe dersi almış olan öğrencilerin Covid-19 pandemisi sürecinde uzaktan eğitim yöntemiyle almış oldukları muhasebe dersleri ile ilgili memnuniyet düzeylerini belirlemek amacıyla bir çalışma gerçekleştirmiştir. Araştırmanın sonucunda, bölümler arasında muhasebe derslerindeki memnuniyet düzeyi açısından anlamlı bir farklılık olduğu ayrıca uzaktan eğitim ile ilgili genel memnuniyet düzeyinin, uzaktan eğitimle yürütülen muhasebe derslerine ilişkin memnuniyet düzeyi üzerinde pozitif yönlü ve anlamlı bir etkisinin olduğu belirlenmiştir.

Materyal ve Metot

Çalışmada, Covid-19 salgını sürecinde üniversitelerde uygulanmakta olan uzaktan eğitim programına yönelik olarak Çukurova Üniversitesi’nde eğitim gören öğrencilerin memnuniyetlerinin değerlendirilmesi amacıyla cinsiyet, yaş, gelir vb. demografik bilgileri belirlemek için araştırmacılar tarafından hazırlanan Kişisel Bilgi Formu ve uzaktan eğitime yönelik memnuniyeti değerlendirmek için ise Memnuniyet Ölçeği kullanılmıştır. Memnuniyet ölçeğinden elde edilen bulgulara öncelikle faktör analizi uygulanmış ardından demografik değişkenlerin uzaktan eğitim memnuniyet algısı üzerinde bir etkisinin olup olmadığını incelemek amacıyla yapılan analizlerde bağımsız örneklem t testi ve ANOVA gibi nicel araştırma yöntemlerinden faydalanılmıştır.

YÖNTEM

Bu çalışmada çok değişkenli istatistik tekniklerinden faktör analizi uygulanmıştır. İlk olarak Spearman tarafından 20. yüzyılın başlarında geliştirilen yöntem, birbirleriyle ilişkili olan çok sayıda değişkeni daha az sayıda ve kavramsal olarak anlamlı olan yeni değişkenler yani faktörler haline getirebilmektedir (Büyüköztürk, 2002, s. 472). Faktör analizi kavramı, birbirleriyle ilişki ve aynı zamanda birbirinden farklı olan birçok tekniği içermektedir. Bu tekniklerden en çok kullanılanı ise temel bileşenler analizidir (Kalaycı, 2009, s. 321).

Faktör analizi temelde açıklayıcı (keşfedici, exploratory) faktör analizi ve doğrulayıcı (confirmatory) faktör analizi olarak ikiye ayrılmaktadır. Açıklayıcı faktör analizi, keşfetmeyi yani ilk kez oluşturulmuş ya da bir dilden farklı bir dile çevrilmiş bir ölçeğe değişkenleri ifade eden maddelerin altında yatan faktör yapısını göstermeyi amaçlamaktadır. Doğrulayıcı faktör analizi ise ilk kez oluşturulmamış, daha önceden kullanılmış bir ölçeğin mevcut çalışmada ele alındığında önceden belirlenmiş olan faktör yapısına uyup uymadığını ve uyuyorsa uygunluk derecesini tespit etmeyi amaçlamaktadır. Birçok istatistiksel paket programda yer alan açıklayıcı faktör analizi ile elde edilen faktörler ayrıca diskriminant analizi, regresyon analizi, fark testleri gibi pek çok analizde de kullanılıp fayda sağlamaktadır (Akt. Yaşhoğlu, 2017, s. 75).

Faktör analizi uygulayabilmek her zaman her veri seti için mümkün olmamaktadır. Veri setinin faktör analizi yapabilmek için uygunluğunu değerlendirmek adına farklı kriterlere bakılmalıdır. Bu kriterlerden biri ele alınan bütün değişkenlerin korelasyonlarının incelenmesidir. Bu bağlamda değişkenler arası korelasyonların yüksek olması istenmektedir. Düşük korelasyon söz konusu olduğunda o değişkenler arasında ortak faktörler oluşturulamayacağı anlaşılmaktadır.

Diğer bir kriter ise Bartlett testidir. Bu test ile yüksek oranlı korelasyonların olasılığı sınanmaktadır. Korelasyon matrisinin birim matris olduğunu ifade eden yokluk hipotezinin reddedilmesi ile yüksek korelasyonların varlığı anlaşılmakta ve dolayısıyla mevcut veri setinin faktör analizi yapabilmek için uygun olduğu sonucuna varılmaktadır. Kaiser Meyer Olkin (KMO) ölçütü ise diğer bir kriterdir. KMO değeri 0,90'dan yüksek olduğunda veri setinin faktör analizi için mükemmel olduğu 0,50'nin altında ise faktör analizi için uygun olmadığı anlaşılmaktadır (Kalaycı, 2009, s. 322).

Ayrıca örneklem büyüklüğü ve ölçekte yer alan maddelerin adedi ile ilgili de bazı kriterler bulunmaktadır. İdeal bir faktör analizi yapabilmek için örneklem büyüklüğünün kaç olması gerektiği ile ilgili literatürde farklı görüşler bulunmaktadır. Kachigan (1991), değişken sayısı 10'dan azsa örneklem büyüklüğünün en az 100 olması gerektiğini ifade etmiştir. Yaşlıoğlu (2017), örneklem sayısının en az 50 olmakla birlikte değişken sayısından fazla olması gerektiğini hatta gözlem sayısının çalışmada ele alınan maddelerin 5 katı olması gerektiğini belirtmiştir. Büyüköztürk (2002) ise değişken sayısı çok fazla değilse örneklem büyüklüğünün 100 ile 200 arasında değer alması gerektiğini ve bununla birlikte örneklem büyüklüğünün değişken sayısının 5 katı olması gerektiğini söylemiştir.

Faktör analizi uygulanırken bazı aşamalar takip edilmektedir. Veri setinin uygunluğuna karar verildikten sonra özdeğer (eigenvalue) istatistiği, çizgi grafiği gibi kriterlere göre faktör sayısı belirlenmektedir. Ardından ortak varyanslara bakılarak elde edilen faktörler rotasyon işlemine tabi tutulur. Son aşamada ise faktörler içerdikleri değişkenlere göre adlandırılmaktadırlar (Kalaycı, 2009, ss. 327-331).

Mevcut çalışmada faktör analizinden sonra bağımsız örneklem t testi ve ANOVA testi uygulanmıştır. Bağımsız örneklem testi, birbirinden bağımsız iki grubun ortalamalarına bakıp bu değerleri karşılaştırarak iki grup arasında ortalamalar açısından istatistiksel olarak anlamlı bir fark olup olmadığına karar veren bir testtir (Kalaycı, 2009, s. 74). ANOVA ise iki veya daha fazla grup olduğunda grup ortalamaları açısından istatistiksel olarak anlamlı bir fark olup olmadığına karar veren bir testtir (Kalaycı, 2009, s. 134).

Çalışmada sırası ile uygulanan bu yöntemler için SPSS 22.0 paket programı kullanılmıştır.

Çalışma Grubu

Araştırmanın evreni basit rastgele örnekleme yöntemi ile belirlenmiştir. Çalışma grubu Çukurova Üniversitesi'nde farklı fakülte ve bölümlerde öğrenim gören 241 öğrenciden oluşmaktadır. Araştırmaya katılan bireylere ait demografik bilgilere çalışmanın bulgular kısmında yer verilmiştir.

Veri Toplama Aracı ve Verilerin Toplanması

Çalışmada ele alınan örnekleme, uzaktan eğitimdeki öğrenci memnuniyetini yordamak amacıyla hazırlanan anket formu uygulanmıştır. Araştırmada kullanılan anket formu iki kısımdan oluşmaktadır. İlk bölümde cinsiyet, yaş, öğrenim düzeyi, çalışma durumu, hanehalkı geliri, evde internet bağlantısının mevcut olup olmaması, kendine ait bir odasının bulunup bulunmaması, okuyan kardeş sayısı ve uzaktan eğitime hangi kitle iletişim aracıyla bağlandığı ile ilgili sorular yer almaktadır. İkinci bölümde ise Covid-19 pandemisi sürecinde üniversitelerde uygulanmakta olan uzaktan eğitime yönelik olarak öğrencilerin memnuniyetlerinin değerlendirilmesi amacıyla Ilgaz (2008) tarafından geliştirilen memnuniyet ölçeği kullanılmıştır. Geliştirilen ölçekte 34 madde bulunmaktadır. Ölçek, Ilgaz (2008) tarafından 7'li likert tipinde tasarlanmış ve öğrenci-öğrenci etkileşimi, öğrenci-öğretmen etkileşimi, çevrimiçi dersler, teknik destek gibi faktörlerden oluşmaktadır. Bu çalışmada ise Ilgaz (2008) tarafından geliştirilen bu ölçek üniversite öğrencilerine uygulanacak şekilde uyarlanarak 21 maddeye indirgenmiştir. Ayrıca orijinalinde 7'li likert tipinde oluşturulan ölçek 5'li likert tipi ölçeğe dönüştürülmüştür. 5'li likert

şeklinde olan ölçek; hiç katılmıyorum (1), katılmıyorum (2), ne katılıyorum ne katılmıyorum (3), katılıyorum (4) ve tamamen katılıyorum (5) şeklindedir. Verilerin toplanması aşamasında Covid-19 pandemi süreci dolayısıyla çevrimiçi uygulamalar kullanılmıştır. “Google Formlar” kullanılarak hazırlanan anketler bir link aracılığıyla ilgili örnekleme çevrimiçi olarak uygulanmıştır. Çalışmaya ait etik kurul onayı 26.05.2021 tarih ve E-74009925-604.01.02-111114 sayısı ile Çukurova Üniversitesi Sosyal ve Beşerî Bilimler Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu’ndan alınmıştır.

BULGULAR

Bu çalışmada, Covid-19 pandemisi boyunca uzaktan eğitim ile eğitim hayatını devam ettiren öğrencilerin uzaktan eğitime yönelik göstermiş oldukları memnuniyet düzeyleri araştırılmıştır. Çalışmaya katılan öğrencilerin demografik profillerinin özeti Tablo 1’de yer almaktadır.

Tablo 1 değerlendirildiğinde araştırmaya katılan öğrencilerin %42,3’ü kadın, %57,7’si erkektir. Araştırmaya katılan öğrencilerin yaş ortalamaları 22,21 olup, 18-21 yaş arası katılımcıların oranı %54,4, 22-24 yaş arası katılımcıların oranı %35,3 ve son olarak 25 yaş ve üstü katılımcıların oranı ise %10,4’tür. Katılımcıların sınıf dağılımları değerlendirildiğinde hazırlık sınıfında olan öğrencilerin katılma oranı %5, birinci sınıf öğrencilerinin katılma oranı %18,7, ikinci sınıf öğrencilerinin katılma oranı ise %20,7’dir. En yüksek katılma oranı gösteren üçüncü sınıfların oranı %27,8’dir. Dördüncü sınıf öğrencilerinin katılma oranı %23,2 iken beşinci sınıf öğrencilerinin katılma oranı %1,7’dir. Çalışmaya katılan lisansüstü (yüksek lisans ve doktora) öğrencilerinin oranı ise %2,9’dur.

Araştırmaya katılan öğrencilerin büyük çoğunluğunun (%93,8) evinde internet bağlantısı varken %6,2’sinin ise internet bağlantısı bulunmamaktadır. Evde bulunan bilgisayar sayısı değerlendirildiğinde %7,1 öğrencinin evinde bilgisayar yok iken, %61’nin evinde bir bilgisayar, %26,6’sının ise evinde iki bilgisayar ve %5,4’ünün ise evinde üç veya daha fazla bilgisayar olduğu görülmektedir.

Katılımcıların ailelerine ait aylık gelir dağılımları incelendiğinde, öğrencilerin ailelerinin %33,6’sı 0-2826 TL arası aylık gelire, %34,9’u 2827-5800 TL arası aylık gelire, %17’si 5801-8700 TL arası aylık gelire ve son olarak %14,5’i 8701 TL ve üstü aylık gelire sahiptir. Öğrencilerin %14,5’i herhangi bir işte çalışırken, geri kalan %85,5’i herhangi bir işte çalışmamaktadır. Çalışan katılımcıların aylık gelir dağılımları incelendiğinde ise katılımcıların %11,11’i aylık 1000-1999 TL gelir elde ederken, %29,63’ü 2000-2800 TL gelir, %14,81’i 2801-2999 TL gelir ve %44,44’ü 3000 TL ve üstü aylık gelir elde etmektedir.

Katılımcıların %71,8’inin evinde kendine ait bir odası bulunuyorken, %28,2’sinin kendine ait bir odası bulunmamaktadır. Okuyan kardeş sayısına bakıldığında, katılımcıların %32,8’inin okuyan kardeşi yoktur, %51,1’nin bir veya iki kardeşi okumaktadır ve %16,1’inin ise üç veya daha fazla kardeşi okumaktadır. Covid-19 pandemisi sürecinde, öğrencilerin uzaktan eğitime hangi cihazla bağlandığı sorusuna verilen yanıtlar değerlendirildiğinde öğrencilerin %2,1’inin uzaktan eğitime herhangi bir cihazla bağlanmadığı yani çevrimiçi eğitime katılmadıkları ortaya çıkmaktadır. Ayrıca katılımcıların %14,1’i telefon ile uzaktan eğitime bağlanırken, %32,8’i bilgisayar ile uzaktan eğitime bağlanmaktadır. Katılımcıların %48,1’i telefon ve bilgisayar kullanarak uzaktan eğitime bağlanırken geriye kalan %2,9’u ise tablet, telefon ve bilgisayar ile bağlanmaktadır. Sadece tablet veya tablet ve telefon veya tablet ve bilgisayar ile katılan katılımcı sayısı sıfırdır.

Tablo 1. Bireylerin Demografik Özellikleri

Değişken	Frekans	Yüzde
Cinsiyet		
Kadın	102	42,3
Erkek	139	57,7
Yaş	Ortalama/ Std. Sapma: 22,21/3,88	

	18-21 yaş arası	131	54,4
	22-24 yaş arası	85	35,3
	25 yaş ve üstü	25	10,4
Sınıf	Hazırlık	12	5,0
	Birinci Sınıf	45	18,7
	İkinci Sınıf	50	20,7
	Üçüncü Sınıf	67	27,8
	Dördüncü Sınıf	56	23,2
	Beşinci Sınıf	4	1,7
	Lisansüstü (Yüksek Lisans ve Doktora)	7	2,9
Evinizde internet bağlantısı var mı?	Evet	226	93,8
	Hayır	15	6,2
Evinizdeki bilgisayar sayısı	0	17	7,1
	1	147	61,0
	2	64	26,6
	3 veya daha fazla	13	5,4
Ailenizin aylık geliri	0-2826 TL	81	33,6
	2827-5800 TL	84	34,9
	5801-8700 TL	41	17,0
	8701 TL ve üstü	35	14,5
Herhangi bir işte çalışıyor musunuz?	Evet	35	14,5
	Hayır	201	85,5
Herhangi bir işte çalışan bireylerin gelir durumu	1000-1999	3	11,11
	2000-2800	8	29,63
	2801-2999 TL	4	14,81
	3000 TL ve üstü	12	44,44
Kendinize ait odanız var mı?	Evet	173	71,8
	Hayır	68	28,2
Okuyan kardeş sayısı	Sıfır	79	32,8
	1 veya 2	123	51,1
	3 veya daha fazla	39	16,1
Uzaktan eğitime hangi kitle aracı ile bağlanırsınız?	Herhangi bir cihaz ile katılmıyor	5	2,1
	Telefon	34	14,1
	Tablet	0	0
	Bilgisayar	79	32,8

Telefon ve tablet	0	0
Telefon ve bilgisayar	116	48,1
Tablet ve bilgisayar	0	0
Telefon, bilgisayar ve tablet	7	2,9

Çalışmaya katılan öğrencilerin demografik özelliklerinden sonra eğitim gördükleri bölümlerin dağılımı Şekil 1’de verilmiştir. Bu bağlamda Şekil 1 incelendiğinde öğrencilerin Arkeoloji, Bilgisayar Mühendisliği, Biyomedikal Mühendisliği, Ekonometri, Endüstri Mühendisliği, Gıda Mühendisliği, Hukuk, İktisat, İşletme, Makine Mühendisliği, Otomotiv Mühendisliği, Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler, Türk Dili ve Edebiyatı ve Veteriner Hekimliği bölümlerinde öğrenim gördükleri saptanmıştır.

Şekil 1. Katılımcıların Bölüm Dağılımları

Katılımcıların demografik özellikleri belirlendikten sonra Ilgaz (2008) tarafından hazırlanan ve orijinalinde 34 sorudan oluşan Uzaktan Eğitim Memnuniyet Ölçeği araştırmacılar tarafından değerlendirilerek, Covid-19 sürecine uygun olacak şekilde derlenmiştir. Toplamda 21 sorudan oluşan ölçeğe faktör analizi uygulanmadan önce değişkenlere ait olan korelasyon matrisi incelenmiştir. Korelasyon matrisinin amacı, değişkenlerin birbirleri ile olan ilişkilerinin yönünü ve gücünü ortaya çıkarmaktır. Literatürde belirtildiği üzere ölçekte yer alan maddelerin birbirleri ile ilişkisinin 0,30’dan yüksek olması gerekmektedir. Bu bağlamda, araştırmada kullanılan ölçeğe ait korelasyon matrisinin analiz için uygun olduğu saptanmış ve faktör analizi uygulanmıştır.

Faktör analizinde, ölçekte yer alan değişkenlerin ve çalışmaya katılan örneklemin faktör analizine uygun olup olmadığı Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) değeri ve Bartlett Küresellik test değeri ile incelenmektedir. Bartlett’in küresellik testi ayrıca korelasyon matrisinin istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığını sınavan testtir. Bu çalışmaya ilişkin KMO ve Bartlett Küresellik testi değerleri Tablo 2’de yer almaktadır. Sosyal bilimler alanı için KMO değerinin 0,50’den yüksek olması uygun kabul edilir. Ayrıca KMO değerinin 1’e yakın olması verilerin analize uygun olduğunu göstermektedir. KMO değerinin 1’e eşit olması durumunda ise mükemmel bir uyum söz konusu olmaktadır (Erarslan, 2011, s. 87; Gürış ve Astar, 2014, s. 421). Bu doğrultuda Tablo 2’de yer alan test değerleri incelendiğinde KMO değeri 0,922; Bartlett Küresellik testi ki-kare

değeri 4946,5 (s.d. = 210) olup istatistiksel bakımdan anlamlı (p-değeri = 0,00) bulunmuştur. Bu sonuçlara göre KMO değerinin yüksek olması, analizde kullanılan örneklemin faktör analizi için oldukça uygun olduğunu göstermektedir.

Tablo 2. Kaiser-Meyer-Olkin Ölçütü ve Bartlett Küresellik Testi

KMO	0,922
Bartlett Küresellik Testi	$\chi^2_{hes} = 4946,5$
	Serbestlik Derecesi = 210
	p-değeri = 0,00

KMO ve Bartlett'in Küresellik test sonuçları elde edilip değerlendirildikten sonra analizde faktörleştirme işlemi yapılmıştır. Özdeğer değeri hem faktör sayısına karar vermede hem de elde edilen faktörlerce açıklanan varyansı hesaplamada kullanılan önemli bir katsayıdır (Yaşlıoğlu, 2017, s. 77). Faktörleştirme işleminde literatürde kabul edildiği üzere, özdeğeri 1'den büyük olan faktörler anlamlı kabul edilmektedir (Tabachnick ve Fidell, 2007, s. 644). Bu çalışmada, Ilgaz'dan (2008) farklı olarak toplamda 3 alt faktör elde edilmiştir. Ardından rotasyon yöntemlerinden Varimax döndürme yöntemi kullanılmıştır. Rotasyon yönteminin amacı faktör matrislerindeki satır ve sütunları birleştirerek, anlaşılır ve yorumlanabilir faktörlerin elde edilmesini sağlamaktır (Coan, 1959, s. 151). Elde edilen döndürülmüş faktör yükleri, özdeğerler ve varyans açıklama yüzdeleri Tablo 3'te verilmiştir.

Rotasyonlu faktör yüklerinin yer aldığı Tablo 3 incelendiğinde, birinci faktörün özdeğeri 5,221 olup toplam varyansın %24,864'ünü açıklamaktadır. Elde edilen ikinci faktörün özdeğeri 4,950 olup, bu faktör tek başına toplam varyansın %23,571'ini açıklamaktadır. Üçüncü faktör olarak elde edilen son faktörün özdeğeri 4,897 olarak elde edilmiştir ve üçüncü faktörün tek başına toplam varyansı açıklama oranı %23,318'dir. Varimax yöntemi sonucunda rotasyonlu olarak elde edilen üç faktörün toplam varyansı açıklama oranı %71,753'tür.

Faktörleştirme işlemi sonucunda elde edilen faktörlere atanmış olan değişkenler incelenerek her bir faktör isimlendirilmiştir. Bu bağlamda, birinci faktör "Çevrimiçi Eğitim Süreci", ikinci faktör "Öğretim Üyeleri ile İletişim" ve üçüncü faktör ise "Öğrenciler Arası İletişim" şeklinde isimlendirilmiştir.

Tablo 3. Uzaktan Eğitim Memnuniyeti için Elde Edilen Rotasyonlu Faktör Yükleri ve Açıklama Oranları

Bileşen	Faktör Yükleri
Faktör 1: Çevrimiçi Eğitim Süreci (Özdeğer= 5,221 – Varyans= %24,864)	
Her sorunun cevabının öğretim üyeleri tarafından video ile anlatılmasından memnunum (S14).	,814
Konuların sunum şekillerinin tutarlı olmasından memnunum (S13).	,720
Sınavların çevrimiçi oturumlar halinde yapılmasından memnunum (S20).	,718
Teknik destek masasının kısa sürede sorularıma yanıt vermesinden memnunum (S18).	,702
İçeriğin sunumunda kullanılan dilin açık ve anlaşılır olmasından memnunum (S15).	,684
Çevrimiçi derslerin tasarımıyla memnunum (S16).	,649
Ders notlarının ulaştırılma biçiminden memnunum (S19).	,619
Ara sınav ve dönem sonu sınavlarının yerine ödev/proje verilmesinden memnunum (S21).	,574
Sistemle ilgili çözemediğim bir sorun olduğunda teknik destekten yardım alabilmekten memnunum (S17).	,571
Faktör 2: Öğretim Üyeleri ile İletişim (Özdeğer= 4,950- Varyans= %23,571)	
Çevrimiçi ortamda öğretim üyelerine sorduğum sorulara yanıt almaktan memnunum (S7).	,850

Çevrimiçi sohbet ortamında öğretim üyeleriyle iletişime girebilmekten memnunum (S8).	,835
Çevrimiçi ortamda öğretim üyelerinden geri bildirim alabilmekten memnunum (S11).	,814
Çevrimiçi ortamda öğretim üyeleriyle iletişime girebilmekten memnunum (S9).	,795
Özel mesajlaşma sistemi sayesinde öğretim üyeleriyle iletişime girebilmekten memnunum (S10).	,760
Konuların belirli bir plan dahilinde anlatılmasından memnunum (S12).	,605
Faktör 3: Öğrenciler Arası İletişim (Özdeğer= 4,897- Varyans= %23,318)	,466
Çevrimiçi ortamda arkadaşlarımla iletişime girebilmekten memnunum (S5).	,901
Çevrimiçi sohbet ortamında arkadaşlarımla iletişime girebilmekten memnunum (S4).	,890
Çevrimiçi ortamda arkadaşlarımla ders dışı konular hakkında konuşmaktan memnunum (S3).	,840
Özel mesajlaşma sistemi sayesinde arkadaşlarımla iletişime girebilmekten memnunum (S6).	,781
Çevrimiçi ortamda arkadaşlarımla iletişimde bulunmaktan memnunum (S1).	,769
Çevrimiçi ortamda arkadaşlarımla dersler hakkında konuşmaktan memnunum (S2).	,766

Çalışmada kullanılan ve faktör analizinde elde edilen ölçeklerin güvenirliklerini test etmek için Cronbach α katsayıları hesaplanmıştır. Cronbach α katsayılarının değer aralıkları literatürde öngörüldüğü üzere Tablo 4'te özetlenmiştir (Özdamar, 2004, s. 633; Kılıç, 2016, s. 47):

Tablo 4. Cronbach α Sınır Değerleri

$0,80 < \alpha < 1,00$ ölçek yüksek derecede güvenilir
$0,60 < \alpha < 0,80$ ölçek orta güvenilir
$0,41 < \alpha < 0,60$ ölçek düşük derecede güvenilir
$0,00 < \alpha < 0,40$ ölçek güvenilir değildir

Bu bağlamda, analizde elde edilen değerler Tablo 5'te verilmektedir. Toplamda 21 sorudan oluşan ölçeğin tüm maddeleri için hesaplanmış olan Cronbach α değeri 0,955'tir. Çevrimiçi Eğitim Süreci faktörünün Cronbach α değeri 0,911, Öğretim Üyeleri ile İletişim faktörünün Cronbach α değeri 0,946 ve Öğrenciler Arası İletişim faktörünün Cronbach α değeri 0,946 olarak elde edilmiştir. Hesaplanan değerler neticesinde ölçeklerin oldukça güvenilir olduğu görülmektedir.

Tablo 5. Ölçeklere ait Cronbach α Güvenirlik Katsayıları

Ölçek	Madde Sayısı	α
Çevrimiçi Eğitim Süreci	9	,911
Öğretim Üyeleri ile İletişim	6	,946
Öğrenciler Arası İletişim	6	,946
Uzaktan Eğitim Memnuniyet	21	,955

Faktör analizinden sonra araştırmacılar tarafından seçilen belirli demografik değişken gruplarının, elde edilen 3 alt boyutta istatistiksel olarak bir farklılık olup olmadığını belirlemek amacıyla bağımsız örneklem t testi ve ANOVA testleri uygulanmıştır. Tablo 6'da cinsiyetin uzaktan eğitim ile eğitim hayatını devam ettiren öğrencilerin memnuniyet düzeyleri üzerindeki etkisine ilişkin bulgular yer almaktadır. Bu doğrultuda, öğrencilerin kadın veya erkek olmasının ölçekler üzerinde herhangi bir etkisi olmadığı gözlemlenmiştir.

Tablo 6. Cinsiyetin Ölçekler Üzerine Etkisi

Değişken	Grup	n	Ortalama	Standart Sapma	t	p-değeri
Çevrimiçi Eğitim Süreci	Kadın	102	3,324	1,055	-0,825	0,410
	Erkek	139	3,439	1,066		
Öğretim Üyeleri ile İletişim	Kadın	102	3,735	1,126	-0,623	0,534
	Erkek	139	3,828	1,164		

Öğrenciler Arası İletişim	Kadın	102	3,065	1,344	-1,090	0,277
	Erkek	139	3,247	1,183		

Araştırmaya katılan öğrencilerin, evlerinde internet bağlantısının olup olmadığının ölçekler üzerindeki etkisi Tablo 7’de yer almaktadır. Elde edilen bulgular incelendiğinde, evde internet bağlantısının olup olmama durumu yalnızca üçüncü faktör olan Öğrenciler Arası İletişim’i etkilemektedir. Evde internet bağlantısı olan öğrencilerin üçüncü faktöre ait ortalamalarının, internet bağlantısı olmayan öğrencilere oranla daha yüksek olduğu gözlemlenmiştir (p-değeri<0,05).

Tablo 7. Evde İnternet Bağlantısının Olma Durumunun Ölçekler Üzerindeki Etkisi

Değişken	Grup	n	Ortalama	Standart Sapma	t	p-değeri
Çevrimiçi Eğitim Süreci	Evet	226	3,401	1,052	0,735	0,463
	Hayır	15	3,193	1,235		
Öğretim Üyeleri ile İletişim	Evet	226	3,823	1,129	1,862	0,064
	Hayır	15	3,256	1,336		
Öğrenciler Arası İletişim	Evet	226	3,219	1,238	2,575	0,011
	Hayır	15	2,367	1,281		

Sosyo-demografik değişkenler arasında yer alan herhangi bir işte çalışma durumunun ölçekler üzerindeki etkisi Tablo 8’de verilmektedir. Tablo 8 değerleri incelendiğinde, herhangi bir işte çalışma durumunun yalnızca Öğrenciler Arası İletişim üzerinde anlamlı bir etkisi olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu doğrultuda, herhangi bir işte çalışan öğrencilerin, çalışmayan öğrencilere oranla daha yüksek ortalama gösterdiği saptanmıştır (p-değeri<0,05).

Tablo 8. Çalışma Durumunun Ölçekler Üzerindeki Etkisi

Değişken	Grup	n	Ortalama	Standart Sapma	t	p-değeri
Çevrimiçi Eğitim Süreci	Evet	36	3,609	0,993	1,368	0,173
	Hayır	205	3,345	1,066		
Öğretim Üyeleri ile İletişim	Evet	36	3,924	1,145	0,780	0,436
	Hayır	205	3,760	1,147		
Öğrenciler Arası İletişim	Evet	36	3,633	1,116	2,416	0,016
	Hayır	205	3,085	1,261		

Kendine ait odaları bulunan ve bulunmayan katılımcıların ölçekler üzerindeki etkileri Tablo 9’da yer almaktadır. Bu bağlamda, elde edilen değerler incelendiğinde kendine ait odası bulunma değişkeninin birinci faktör olan Çevrimiçi Eğitim Süreci ve üçüncü faktör olan Öğrenciler Arası İletişim üzerinde anlamlı bir etkisi olduğu gözlemlenmiştir (p-değeri<0,05). Kendine ait odası olan katılımcıların Çevrimiçi Eğitim Süreci ve Öğrenciler Arası İletişim ortalamalarının, kendine ait odası olmayan öğrencilere kıyasla daha yüksek olduğu saptanmıştır. Bu sonuçtan yola çıkarak, öğrencilerin çevrimiçi eğitimde ve iletişiminde şahsi odalarının olmasının öğrenciler için hem eğitim hem sosyalleşme anlamında olumlu etki yaratacağı öngörülebilir.

Tablo 9. Kendine Ait Oda Bulunma Durumunun Ölçekler Üzerindeki Etkisi

Değişken	Grup	n	Ortalama	Standart Sapma	t	p-değeri
Çevrimiçi Eğitim Süreci	Evet	174	3,472	1,126	2,187	0,030
	Hayır	67	3,177	0,852		
Öğretim Üyeleri ile İletişim	Evet	174	3,822	1,153	1,862	0,413

İletişim	Hayır	67	3,687	1,130		
Öğrenciler Arası İletişim	Evet	174	3,283	1,300	2,487	0,011
	Hayır	67	2,871	1,091		

Ekonomik durumun temel bir göstergesi olan ailenin gelir düzeyi değişkeninin ölçekler üzerindeki etkisini ölçmek için ANOVA testi yapılmıştır ve analiz sonuçları Tablo 10'da yer almaktadır. Elde edilen değerler incelendiğinde aile gelir düzeyi yalnızca Öğretim Üyeleri ile İletişim adlı ikinci faktörü etkilemektedir (p-değeri<0,05).

Tablo 10. Ailenin Gelir Durumunun Ölçekler Üzerindeki Etkisi

Değişken	F	p-değeri
Çevrimiçi Eğitim Süreci	1,969	0,154
Öğretim Üyeleri ile İletişim	4,908	0,030
Öğrenciler Arası İletişim	0,842	0,472

Farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için Post Hoc testlerinden Bonferroni testi yapılmıştır ve analiz sonuçları Tablo11'de verilmektedir. Bonferroni testi sonucunda, ailenin gelir durumu yüksek düzey olan 8700 TL ve üstü olan grubun, düşük gelir düzeyi olan 0-2826 TL'ye göre farklılık gösterdiği gözlemlenmiştir. Bu doğrultuda, aile gelir düzeyi yüksek olan öğrenci grubunun Öğretim Üyeleri ile İletişim'inde daha belirgin farklılık bulunmaktadır. Gelirin yüksek olması öğrencinin çevrimiçi eğitimde teknik donanımın daha fazla olması ile ders hocalarına bu platformlarda ulaşımının veya ders hocaları ile iletişiminin diğerlerine nazaran hızlı ve yüksek olabileceği söylenebilir.

Tablo 11. Öğretim Üyeleri ile İletişim Ailenin Gelir Durumuna Göre İkili Karşılaştırması

Değişken	Gruplar	Ortalama	Anlamlı Farklar
Öğretim Üyeleri ile İletişim	(1): 0-2826 TL	3,521	
	(2): 2827-5800 TL	3,891	
	(3): 5801-8700 TL	3,784	
	(4): 8700 TL ve üstü	4,386	(4)>(1)

Araştırmacılar tarafından katılımcılara sorulan diğer bir gelir durumu değişkeni olan herhangi bir işte çalışan bireylerin gelir durumlarının ölçekler üzerindeki etkisinin durumu Tablo 12'de yer almaktadır. Bu bağlamda, herhangi bir işte çalışan katılımcıların gelir düzeylerinin ölçekler üzerinde anlamlı bir etkisi olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo 12. Çalışan Bireylerin Gelir Durumunun Ölçekler Üzerindeki Etkisi

Değişken	F	p-değeri
Çevrimiçi Eğitim Süreci	1,347	0,284
Öğretim Üyeleri ile İletişim	0,311	0,817
Öğrenciler Arası İletişim	0,530	0,666

Evde bulunan bilgisayar sayısının ölçekler üzerinde anlamlı bir etkisinin olup olmadığına ait ANOVA test sonuçları Tablo 13'te yer almaktadır. Ulaşılan değerler incelendiğinde, evde bulunan bilgisayar sayının, öğrencilerin uzaktan eğitimin memnuniyet düzeyleri üzerinde herhangi bir etkisi olmadığı görülmektedir.

Tablo 13. Evde Bulunan Bilgisayar Sayısının Ölçekler Üzerindeki Etkileri

Değişken	F	p-değeri
Çevrimiçi Eğitim Süreci	0,896	0,444
Öğretim Üyeleri ile İletişim	1,355	0,257
Öğrenciler Arası İletişim	2,521	0,069

Okuyan kardeş sayısının ölçekler üzerindeki etkisi Tablo 14'te yer almaktadır. Bu bağlamda elde edilen sonuçlar değerlendirildiğinde, katılımcıların okuyan kardeş sayısının uzaktan eğitim memnuniyet düzeyi üzerinde anlamlı bir etkisi olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo 14. Okuyan Kardeş Sayısının Ölçekler Üzerindeki Etkisi

Değişken	F	p-değeri
Çevrimiçi Eğitim Süreci	0,340	0,873
Öğretim Üyeleri ile İletişim	1,377	0,224
Öğrenciler Arası İletişim	3,497	0,415

Katılımcıların uzaktan eğitime bağlandıkları cihaz türü ve türlerinin ölçekler üzerindeki etkisi Tablo 16'da yer almaktadır. ANOVA sonuçları değerlendirildiğinde uzaktan eğitime bağlanılan cihaz türü veya türlerinin uzaktan eğitim memnuniyet düzeyi üzerinde anlamlı bir etkisi olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo 16. Uzaktan Eğitime Bağlanılan Cihaz Değişkeninin Ölçekler Üzerindeki Etkisi

Değişken	F	p-değeri
Çevrimiçi Eğitim Süreci	1,488	0,207
Öğretim Üyeleri ile İletişim	1,985	0,098
Öğrenciler Arası İletişim	1,750	0,140

TARTIŞMA VE SONUÇ

2019 yılının sonunda Çin'de ortaya çıkarak Ocak 2020'den itibaren oldukça hızlı bir şekilde birçok ülkeyi etkileyen Covid-19 pandemisi sebebiyle ülkeler, başta eğitim alanı olmak üzere pek çok alanda hızlı bir şekilde karar almak zorunda kalmışlardır. Bu bağlamda ülkemizde de Yükseköğretim Kurulu (YÖK) bünyesinde üniversitelerde salgın danışma kurulları oluşturulmuş ve uzaktan eğitim altyapıları ve mevcut insan kaynaklarının durumu ile ilgili üniversitelerden acil bilgiler toplanmıştır. Ayrıca yine YÖK bünyesinde farklı üniversitelerde bulunan alanlarında uzman kişiler tarafından "Yükseköğretimde Dijital Dönüşüm Komisyonu" oluşturulmuş ve bu komisyon tarafından hazırlanan "Pandemi Dönemi Uzaktan Öğretim Uygulamaları Yol Haritası"na YÖK Yürütme Kurulu tarafından son hal verilmiştir. Uygulanacak uzaktan eğitim faaliyetleri için bir çerçeve oluşturan bu yol haritasında mevzuat, altyapı, insan kaynakları, içerik ve uygulama alanında çalışmalar yürütülmüştür. Bilindiği üzere pandemi öncesi dönemde de bazı üniversitelerde özellikle lisansüstü eğitimde uzaktan eğitim dersleri yürütülmekte ve hali hazırda 123 üniversitede UZEM (Uzaktan Öğretim Uygulama ve Araştırma Merkezi) bulunmaktadır. YÖK tarafından yapılan çalışmalar doğrultusunda da altyapı konusunda eksiği olan üniversitelerin ihtiyaçlarının da YÖK liderliğinde diğer üniversitelerle iş birliği içerisinde giderilmesi planlanmıştır. Bu kapsamda pek çok ülkede olduğu gibi ülkemizde de eğitimin aksamaması maksadıyla üniversitelerde kısa süreli bir ara verilisin ardından 18 Mart 2020 tarihinde YÖK Başkanı Prof. Dr. M. A. Yekta SARAÇ tarafından yapılan basın açıklaması ile uzaktan eğitim sistemine geçilmiştir. Buna göre uzaktan eğitim kapasitesine sahip olan tüm üniversitelerde dijital imkânlar ile uzaktan öğretim süreci 23 Mart tarihinden itibaren başlamıştır. Bu kapasiteye henüz sahip olmayan üniversiteler ise aynı gün itibarıyla YÖK tarafından oluşturulan açık ders malzemeleri havuzu yardımıyla uzaktan öğretim sistemine geçmişlerdir (YÖK, 2020b). Bu doğrultuda Çukurova Üniversitesi de YÖK tarafından alınan karar doğrultusunda hızlı bir şekilde uzaktan öğretime yönelik altyapısını ve insan kaynağını hazırlamış olup, kendi imkanlarıyla tüm fakülteler ve enstitüler bünyesinde uzaktan eğitim sistemine geçmiştir.

Uzaktan eğitim sürecinde YÖK, "uzaktan eğitime destek" kapsamında derslere yönelik bir bağlantı kotası sağlamıştır. Ancak Türkiye geneli (şehir merkezi ve kırsal bölgeler) düşünüldüğünde internet bağlantısının zayıf olduğu ya da hiç olmadığı geniş alanların mevcut olduğu görülmektedir. Dolayısıyla bu altyapı zayıflığının uzaktan eğitimde fırsat eşitliği

açısından birtakım olumsuz durumlara sebep olabileceği de aşîkârdır. Ayrıca öğrencilerin ödev hazırlama ve araştırma yapma gibi faaliyetleri YÖK'ün ve üniversitelerin sağladığı destek kotaları kapsamının dışında bırakılmıştır. Bu durum da öğrencilere ek maliyetler doğurmuştur (Karadağ ve Yücel, 2020, s. 191). Bu noktada üniversite öğrencilerinin uzaktan eğitim faaliyetlerinden memnun olup olmadığı sorusu gündeme gelmektedir. Bu nedenle üniversitelerin uzaktan eğitime yönelik sağladıkları imkânlar doğrultusunda üniversiteler, fakülteler ve meslek yüksek okulları özelinde öğrencilerin uzaktan eğitime yönelik memnuniyet algılarının araştırılması gerekmektedir.

Buradan hareketle bu çalışma kapsamında, Covid-19 sürecinde Çukurova Üniversitesi'nde uygulanmakta olan uzaktan eğitim programına ilişkin lisans ve lisansüstü öğrencilerinin memnuniyetleri incelenmiştir. Buna göre katılımcıların demografik özelliklerinin belirlenmesinin ardından Ilgaz (2008) tarafından hazırlanan Uzaktan Eğitim Memnuniyet Ölçeği araştırmacılar tarafından değerlendirilerek, Covid-19 sürecine uygun hale getirilmiştir. Yapılan çalışmaya, Çukurova Üniversitesi'nde farklı bölümlerde okuyan 241 öğrenci gönüllü olarak katılmıştır. İlk olarak ölçekte yer alan değişkenlerin ve çalışmaya katılan örneklem faktör analizine uygun olup olmadığını belirlemek amacıyla KMO değeri incelenmiş ve KMO değeri 0,922 olarak bulunmuştur. Bu sonuca göre KMO değerinin yüksek olması, analizde kullanılan örneklem faktör analizi için oldukça uygun olduğunu göstermektedir. KMO sonucu elde edilip değerlendirildikten sonra analizde faktörleştirme işlemi yapılmış ve Ilgaz'dan (2008) farklı olarak toplamda 3 alt faktör elde edilmiştir. Ardından rotasyon yöntemlerinden Varimax döndürme yöntemi kullanılmıştır. Varimax yöntemi sonucunda rotasyonlu olarak elde edilen üç faktörün toplam varyansı açıklama oranı %71,753 olarak elde edilmiştir. Faktörleştirme işlemi sonucunda elde edilen faktörlere atanmış olan değişkenler incelenmiş ve faktörler isimlendirilmiştir. Buna göre birinci faktöre "Çevrimiçi Eğitim Süreci", ikinci faktöre "Öğretim Üyeleri ile İletişim" ve üçüncü faktöre "Öğrenciler Arası İletişim" isimleri verilmiştir.

Faktör analizi uygulandıktan sonra araştırmacılar tarafından seçilen belirli demografik değişken grupları arasında, elde edilen 3 alt boyuta göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olup olmadığını belirlemek amacıyla bağımsız örneklem t testi ve ANOVA testi uygulanmıştır. Elde edilen sonuçlara göre cinsiyet, herhangi bir işte çalışanlar için kendisinin gelir durumu, evde bulunan bilgisayar sayısı, okuyan kardeş sayısı, uzaktan eğitime bağlanılan cihaz türü veya türleri gibi değişkenlerin katılımcıların uzaktan eğitime yönelik memnuniyetleri üzerinde herhangi bir etkisi olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Bununla birlikte evde internet bağlantısının olup olmaması durumunun yalnızca üçüncü faktör olan Öğrenciler Arası İletişimi etkilediği görülmektedir. Evde internet bağlantısı olan öğrencilerin üçüncü faktöre ait ortalamalarının internet bağlantısı olmayan öğrencilere oranla daha yüksek olduğu gözlemlenmiştir. Herhangi bir işte çalışıyor olma durumunun ise yine yalnızca "Öğrenciler Arası İletişim" üzerinde anlamlı bir etkisi olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu doğrultuda, herhangi bir işte çalışan öğrencilerin, çalışmayan öğrencilere oranla "Öğrenciler Arası İletişim" açısından daha yüksek ortalama gösterdiği saptanmıştır. Katılımcının kendine ait odasının bulunup bulunmaması ile ilgili olan değişkenin birinci faktör "Çevrimiçi Eğitim Süreci" ve üçüncü faktör "Öğrenciler Arası İletişim" üzerinde anlamlı bir etkisi olduğu gözlemlenmiştir. Kendine ait odası olan katılımcıların "Çevrimiçi Eğitim Süreci" ve "Öğrenciler Arası İletişim" ortalamalarının, kendine ait odası olmayan katılımcılara kıyasla daha yüksek olduğu saptanmıştır. Bu sonuçtan yola çıkarak, öğrencilerin uzaktan eğitimde ve iletişimde şahsi odalarının olmasının hem eğitim hem sosyalleşme anlamında olumlu etki yaratacağı öngörülebilir. Ailenin gelir düzeyi değişkeni ise yalnızca "Öğretim Üyeleri ile İletişim" adlı ikinci faktörü etkilemektedir. Ailenin gelir durumu yüksek düzey olan (8700 TL ve üstü) grubun, düşük gelir düzeyi olan (0-2826 TL) gruba göre farklılık gösterdiği gözlemlenmiştir. Bu doğrultuda, aile gelir düzeyi yüksek olan öğrenci grubunun Öğretim Üyeleri ile İletişiminde daha belirgin farklılık bulunmaktadır. Bu doğrultuda gelirin yüksek olması öğrencinin çevrimiçi eğitimde teknik donanımın daha fazla olmasını

sağlayacaktır. Dolayısıyla çevrimiçi platformlarda öğretim üyelerine ulaşımının ve onlarla iletişimlerinin diğerlerine nazaran hızlı ve yüksek olabileceği düşünülmektedir.

Elde edilen sonuçlar genel olarak değerlendirildiğinde sağlanan internet desteğinin artırılmasının yanı sıra öğrencilerin gelirlerinin ve fiziksel imkânlarının iyileştirilmesinin öğrencilerin uzaktan eğitime yönelik görüş ve düşüncelerini olumlu yönde etkileyeceği ve memnuniyetlerini artıracığı düşünülmektedir. Bu anlamda YÖK tarafından sağlanan bağlantı kotasının artırılması ve öğrencilerin burs ve kredi imkânlarının geliştirilmesinin ilk etapta uygulanabilecek politikalar arasında yer alabileceği düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

- Abbasi, M. S., Ahmed, N., Sajjad, B., Alshahrani, A., Saeed, S., Sarfaraz, S., Alhamdan, R. S., Vohra, F. ve Abduljabbar, T. (2020). E-Learning perception and satisfaction among health sciences students amid the COVID-19 pandemic. *Work*, 67(3), 549-556.
- Bozkurt, A. (2017). Türkiye’de uzaktan eğitimin dünü, bugünü ve yarını. *AUad*, 3(2), 85-124.
- Buluk, B. ve Eşitti, B. (2020). Koronavirüs (Covid-19) sürecinde uzaktan eğitimin turizm lisans öğrencileri tarafından değerlendirilmesi. *Journal of Awareness*, 5(3), 285-298.
- Büyüköztürk, Ş. (2002). Faktör analizi: temel kavramlar ve ölçek geliştirmede kullanımı. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 32(32), 470-483.
- Coan, R. W. (1959). A comparison of oblique and orthogonal factor solutions. *The Journal of Experimental Education*, 27(3), 151-166.
- Çelik Eren, D, Korkmaz, M, Öz Yıldırım, Ö. ve Aydın Avcı, İ. (2021). Covid-19 pandemi sürecinde hemşirelik öğrencilerinin uzaktan eğitime karşı tutum ve memnuniyet düzeyleri. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*, 24(2), 246-254.
- Demirtaş, İ., Ayyıldız, S., Ayyıldız, B. ve Kuş, K. (2020). Sosyal izolasyon döneminde uzaktan öğretim modelinin tıp fakültesi öğrencileri üzerindeki etkilerinin değerlendirilmesi. *Sürekli Tıp Eğitimi Dergisi*, 29(5), 340-350.
- Dinh, L. P. ve Nguyen, T. T. (2020). Pandemic, social distancing, and social work education: Students’ satisfaction with online education in Vietnam. *Social Work Education*, 39(8), 1074-1083.
- Erarslan, L. (2011). Bireysel Sosyal Sorumluluk Ölçeğinin (BSS) geliştirilmesi: geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Aile ve Toplum Dergisi*, Yıl: 12, 7(24), 81-91.
- Gopal, R., Singh, V. ve Aggarwal, A. (2021). Impact of online classes on the satisfaction and performance of students during the pandemic period of COVID 19. *Education Information Technologies*, 1-25.
- Güriş, S. ve Astar, M. (2015). *Bilimsel araştırmalarda SPSS ile istatistik*, 2. Basım, İstanbul: Der Kitabevi.
- Gürler, C., Uslu, T. ve Daştan, İ. (2020). Evaluation of distance learning from student perspective in Covid-19 pandemic. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 24(4), 1895-1904.
- İlgaz, H. (2008). *Uzaktan eğitimde teknoloji kabulünün ve topluluk hissinin öğrenen memnuniyetine katkısı*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü.
- Kachigan, S. K. (1991). *Multivariate statistical analysis: a conceptual introduction*. New York: Radius Press.
- Kalaycı, Ş. (2009). *SPSS uygulamalı çok değişkenli istatistik teknikleri*. Ankara: Asil Yayın Dağıtım.
- Karadağ, E. ve Yücel, C. (2020). Yeni tip koronavirüs pandemisi döneminde üniversitelerde uzaktan eğitim: lisans öğrencileri kapsamında bir değerlendirme çalışması. *Yükseköğretim Dergisi*, 10(2), 181-192.
- Keskin, M. ve Özer Kaya, D. (2020). Covid-19 sürecinde öğrencilerin web tabanlı uzaktan eğitime yönelik geri bildirimlerinin değerlendirilmesi. *İzmir Katip Çelebi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 5(2), 59-67.
- Kılıç, S. (2016). Cronbach'ın alfa güvenirlik katsayısı. *Journal of Mood Disorders*, 6(1), 47-48.

- Malkawi, E., Bawaneh, A. K. ve Bawa'aneh, M. S. (2021). Campus off, education on: UAEU students' satisfaction and attitudes towards e-learning and virtual classes during COVID-19 pandemic. *Contemporary Educational Technology*, 13(1), ep283, 1-14.
- Oducado, R. M. ve Estoque, H. (2021). Online learning in nursing education during the COVID-19 pandemic: Stress, satisfaction, and academic performance. *Journal of Nursing Practice*, 4(2), 143-153.
- Özdamar K. (2004). *Paket programlar ile istatistiksel veri analizi*. Eskişehir, Kaan Kitabevi.
- Serçemeli, M. ve Kurnaz, E. (2020). Covid-19 pandemi döneminde öğrencilerin uzaktan eğitim ve uzaktan muhasebe eğitimine yönelik bakış açıları üzerine bir araştırma. *Uluslararası Sosyal Bilimler Akademik Araştırmalar Dergisi*, 4(1), 40-53.
- Suryani, N. K. ve Sugianingrat, I. A. P. W. (2021). Student E-Learning satisfaction during the Covid-19 pandemic in Bali Indonesia. *Jurnal Economia*, 17(1), 141-151.
- T.C. Sağlık Bakanlığı. (2020). *COVID-19 nedir?*, Erişim Tarihi: 07.07.2021, <https://covid19.saglik.gov.tr/TR-66300/covid-19-nedir-.html>
- Tabachnick, B. G. ve Fidell, L. S. (2007). *Using multivariate statistics*. Fifth Edition, USA: Pearson Education.
- Tuğay, O. (2021). Üniversite öğrencilerinin Covid-19 sürecinde uzaktan eğitimle almış oldukları muhasebe dersleri ile ilgili bakış açıları üzerine bir araştırma. *Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi*, 23(2), 380-396.
- Umuzdaş, S. ve Baş, A. (2020). Konservatuvar öğrencilerinin Covid-19 salgını sürecindeki uzaktan eğitim ile ilgili algılarının ve deneyimlerinin araştırılması. *Yegah Musiki Dergisi*, 3(2), 204-220.
- Wikipedia. (2021). *Türkiye'de COVID-19 pandemisi*. Erişim Tarihi: 07.07.2021, https://tr.wikipedia.org/wiki/T%C3%BCrkiye%27de_COVID-19_pandemisi
- Yaşlıoğlu, M. M. (2017). Sosyal bilimlerde faktör analizi ve geçerlilik: keşfedici ve doğrulayıcı faktör analizlerinin kullanılması. *İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi Dergisi*, 46, Özel Sayı, 74-85.
- Yolcu, H. (2020). Koronavirüs (covid-19) pandemi sürecinde sınıf öğretmeni adaylarının uzaktan eğitim deneyimleri. *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi*, 6(4), 237-250.
- YÖK. (2020a). *Covid-19 bilgilendirme, alınan kararlar*. Erişim Tarihi: 07.07.2021, <https://covid19.yok.gov.tr/alinan-kararlar>
- YÖK. (2020b). *Basın açıklaması*. Erişim Tarihi: 07.07.2021, <https://www.yok.gov.tr/Sayfalar/Haberler/2020/universitelerde-uygulanacak-uzaktan-egitime-iliskin-aciklama.aspx>